

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi väestökirjalain ja leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan väestökirjalakia muutettavaksi siten, että korvaukset henkikirjoittajien pitämistä paikallisista väestökirjoista annettavista tiedoista perittäisiin leimaveron sijasta maksuina. Maksujen suuruudesta säädetäisiin asetuksella valtion maksuperustelain mukaisesti. Leimaverolaista kumottaisiin paikallisia väestökirjoja koskevat säännökset.

Nykyiseen lakiin sisältyy säännöksiä leimaverosta vapauttamisperusteista. Vastaavasti eh-

dotetaan, että yksityisille henkilöille ja kunnallisille viranomaisille voitaisiin antaa tietoja paikallisista väestökirjoista asetuksella tarkemmin määrättävää tarkoitusta varten ilman maksua. Kunnat voisivat saada otteen koko kuntaa koskevan henkikirjan osasta ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan huhtikuun alusta 1982.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Leimaverolaissa (662/43) säädetään nykyisellään korvaukset, jotka peritään annettaessa tietoja henkikirjoittajan pitämistä paikallisista väestökirjoista. Leimaverolain 6 §:ssä (851/80) oleva yleissäännös toimituskirjojen leimaverosta koskee myös henkikirjoittajien toimituskirjoja. Tämän lisäksi leimaverolain 10 §:ään (851/80) sisältyvät säännökset henkikirjan otteesta ja aakkosellisesta luettelosta sekä väestörekisteristä annettavasta todistuksesta, otteesta tai jäljennöksestä perittävän leimaveron määrästä. Kun vastaavia tietoja annetaan väestön keskusrekisteristä, korvaukset peritään maksuina sen mukaan kuin väestörekisterikeskuksen maksuperusteasetuksessa (583/78) on säädetty.

Valtion maksuperustelain (980/73) mukaisesti valtion viranomaisten suoritteista peritään yleensä maksuja valtiolle. Pääsääntöisesti maksun suuruus tulee määrätä suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten

määrää eli suoritteen omakustannusarvoa vastaavaksi. Viranomaisten suoritteilla tarkoitetaan valtion virastojen, laitosten ja muiden viranomaisten tuottamia palveluksia ja tavaroita. Tällaisia suoritteita tuotetaan myös henkikirjoittajan toimistossa paikallisiin väestökirjoihin merkittyjen tietojen pohjalta. Suoritteet ovat pääsääntöisesti asiakirjoja ja muita kirjallisia tuotteita, kuten todistuksia, otteita, jäljennöksiä, luetteloita, ilmoituksia tai oikeaksi todistamattomia valojäljennöksiä.

Kaikista suoritteista, jotka nykyisin annetaan paikallisten väestökirjojen tietojen perusteella, ei ole säännöksiä leimaverolaissa. Esimerkiksi osoitetiedoista ei peritä korvausta. Henkikirjoittajan pitämiin paikallisiin väestökirjoihin merkittävät tiedot muodostavat kokonaisuuden, josta tuotetuilla suoritteilla tulisi olla yhtenäiset ja kattavat korvausperusteet. Leimaverolain soveltaminen henkikirjoittajan toimiston suoritteisiin merkitsee sitä, että tuotettujen asiakirjojen jokaiselta sivulta peritään samanlainen korvaus riippumatta siitä, kuinka

paljon tietoja kullekin sivulle on merkitty ja kuinka eri tavalla suoritteen tuottamiseen on käytetty henkilötyötä. Leimaveron ei myöskään sovellu korvausperusteeksi kaikille tällä hetkellä tuotetuille suoritteille. Sen sijaan maksun ollessa korvausperusteena voitaisiin kaikista suoritteista periä niistä valtiolle aiheutuvia kustannuksia vastaava korvaus.

Epäkohtien korjaamiseksi ja yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi väestörekisterikeskuksen suoritteiden korvausperusteen kanssa ehdotetaan, että nykyisestä leimaveron perimisestä luovutettaisiin henkikirjoittajan pitämistä paikallisista väestökirjoista tuotettujen suoritteiden osalta. Sen sijaan näistä suoritteista perittäisiin maksuja, joiden suuruudesta säädettäisiin asetuksella valtion maksuperustelain perusteiden mukaisesti. Säännös tästä ehdotetaan sijoitettavaksi väestökirjalakiin lisättävään uuteen 28 a §:ään. Maksulliseen korvausperusteeseen siirtymisen johdosta leimaverolain 10 §:n Otetta ja Väestörekisteristä annettavaa todistusta, otetta tai jäljennöstä koskevat nimikkeet olisi kumottava. Henkikirjoittajien tekemät kotipaikka- ja muut päätökset jäisivät kuitenkin edelleen leimaverollisiksi, koska nämä päätökset ovat tietynlaisia oikeustoimia eivätkä sellaisenaan valtion maksuperustelaisa tarkoitettuja suoritteita.

Leimaverolain 12 §:ssä (597/50) on lueteltu toimituskirjat, jotka ovat vapaat leimaverosta. Näitä toimituskirjoja ovat myös väestökirjalaisa (141/69) tarkoitettujen rekistereiden perusteella annetut todistukset, otteet ja jäljennökset, kun ne annetaan leimaverolain 12 §:n 1 momentin 45 kohdassa (14/75) määriteltyjä tarkoituksia varten. Näistä useimmin ilmoitettuja tarkoituksia ovat koulunkäynti tai opinnot, sosiaalinen huolto, tuki tai avustus sekä sairaalaan, parantolaan tai huoltolaitokseen ottaminen tai sen selvittäminen, kenen velvollisuutena on korvata mainituissa laitoksissa aiheutuneet kustannukset. Sosiaaliset ja kohtuusnäkökohdat huomioon ottaen on yksityisten henkilöiden ja kunnallisten viranomaisten kannalta perusteltua, että edellä mainittuja leimaveroa koskevia vapauttamisperusteita voitaisiin soveltaa edelleen myös maksuja perittäessä. Kuntien kannalta on sekä toiminnallisesti että taloudellisesti perusteltua, että ne voisivat saada otteen henkikirjasta ja sen aakkosellisesta hakemistosta näiden suoritteiden omakustannusarvoa alemmalla maksulla, jolloin

kunnilta perittävä korvaus olisi järkevässä suhteessa nykyisiin leimaveroihin sekä vastavista tiedoista väestörekisterikeskuksessa perittäviin maksuihin.

Valtion maksuperustelain säännöksistä johdetaan, että maksusta vapauttaminen samoin kuin suoritteen omakustannusarvoa alemman maksun käyttäminenkin edellä mainittujen tietojen saajien osalta on mahdollista vain tähän oikeuttavan väestökirjalakiin lisättävän säännöksen nojalla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että väestökirjalakiin lisättäväksi ehdotettuun 28 a §:ään sisällytettäisiin säännös, jonka perusteella yksityisille henkilöille ja kunnallisille viranomaisille saataisiin antaa tietoja henkikirjoittajan pitämistä paikallisista väestökirjoista asetuksella tarkemmin säädettävää tarkoitusta varten perimättä tietoista maksua sekä kunnalle suoritteen omakustannusarvoa alemmalla maksulla ote koko kuntaa koskevan henkikirjan osista ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta. Samalla olisi kumottava leimaverolain 12 §:n 1 momentin 45 kohta.

Poliisilaitosten väestökirjayksiköt ovat leimaverolain 12 §:n 1 momentin 44 kohdan (235/71) nojalla vuosittain antaneet asianomaiselle kaupungille henkikirjanotteen ilman leimaveroa. Säännöksen perusteena lähinnä on ollut näiden kaupunkien osallistuminen tietyllä osuudella poliisilaitosten ylläpitomenoihin. Oikeudenhoidon ja paikallishallinnon kustannusten järjestelystä eräissä tapauksissa annettun lain 12 §:n 2 momentin (52/77) nojalla kaupunkien velvollisuus osallistua näiden menojen maksamiseen vähitellen lakkaa vuoteen 1985 mennessä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sellaiset kaupungit, joissa väestökirjatehtäviä hoitaa poliisilaitoksen yhteydessä toimiva osasto tai toimisto, voisivat saada siirtymävaiheen ajan henkikirjanotteen ilman maksua. Siirtymävaiheen jälkeen kyseisiltä kaupungeilta perittäisiin otteista maksu samoilla perusteilla kuin muiltakin kunnilta. Säännös sijoitettaisiin väestökirjalain muuttamista koskevan lain voimaantulosäännökseen. Samalla leimaverolain 12 §:n 1 momentin 44 kohta olisi kumottava.

2. Valmisteluvaiheet

Valtiovarainministeriön asettama valtion maksupalvelutyöryhmä ehdotti 28 päivänä helmi-

kuuta 1980 jättämässään muistiossa, että väestökirjanpidon paikallishallinnossa olisi syytä yhdenmukaisuuden vuoksi harkita siirtymistä leimaverosta maksuihin ainakin siltä osin kuin on kysymys vastaavista tiedoista, joita luovutetaan väestön keskusrekisteristä.

Sisäasiainministeriön edellä mainitun muistion johdosta asettama väestökirjanpidon paikallishallinnon maksuperustetyöryhmä ehdotti 31 päivänä tammikuuta 1981 jättämässään muistiossa, että paikallisten väestökirjatietojen osalta luovuttaisiin leimaveron perimisestä ja säädettäisiin väestökirjanpidon paikallishallinnon maksuasetus edellä esitetyn väestökirjalain muutoksen mukaisesti. Muistiosta on saatu lausunnot valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriön poliisiosastolta, väestörekisterikeskukselta, Hämeen lääninhallitukselta, 15 kihlakunnan henkikirjoittajilta, viiden poliisilaitoksen väestökirjajyksiköiltä, Tampereen yliopistolta, kuntien keskusjärjestöiltä, Keskuskaupparemilta, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta sekä Suomen Pankkiyhdistykseltä. Lausunnoissa suhtaudutaan myönteisesti paikallisia väestökirjatietoja koskevan korvausjärjestelmän uudistamishdotukseen. Esitys on valmisteltu maksuperustetyöryhmän muistion pohjalta sisäasiainministeriössä.

1.

Laki väestökirjalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 21 päivänä helmikuuta 1969 annettuun väestökirjalakiin (141/69) uusi 28 a § seuraavasti:

28 a §

Henkikirjoittajan pitämistä paikallisista väestökirjoista ja niihin kuuluvista asiakirjoista annettavista todistuksista, otteista, jäljennöksistä ja muista tiedoista peritään maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaan. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että yksityisille henkilöille ja kunnallisille viranomaisille saadaan antaa edellä tarkoitettuja tietoja asetuksella tarkemmin säädettävää tarkoitusta varten maksutta sekä kunnalle ote koko kuntaa koskevan henkikirjan osista ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta valtion

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen toteuttamisen jälkeen arvioidaan väestökirjanpidon paikallishallinnon suoritteista saatavien vuotuisten maksutulojen lisääntyvän noin 1 miljoonaa markkaa nykyisiin leimaverotuloihin verrattuna, jotka ovat noin 3,1 miljoonaa markkaa vuodessa. Arvio perustuu siihen, että virkatodistuksista saatavat tulot jonkin verran vähenisivät. Kotipaikkarekisteristä annettavien tietojen maksullisuus lisäisi kuitenkin oleellisesti tuloja, koska nimi- ja osoitetietoja sisältävät luettelot ja otospoiminnat tulisivat maksullisiksi. Tulonlisäystä arvioidaan kertyvän myös kuntien tilaamista henkikirjanotteista.

4. Voimaantulo

Ehdotetut muutokset tulisi saada aikaan kii-reellisesti. Sopivin ajankohta siirtyä maksulliseen korvausperusteeseen olisi kuitenkin jonkin vuosineljänneksen alku. Tämän vuoksi lait on tarkoitettu saattaa voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1982.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

maksuperustelaissa tarkoitettua suoritteen omakustannusarvoa alemmalla maksulla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Koko kuntaa koskevasta henkikirjan osasta ja henkilöosan aakkosellisesta hakemistosta annettavasta otteesta, joka poliisilaitoksen väestökirjaosastosta tai -toimistosta vuosittain toimitetaan asianomaiselle kaupungille, peritään asetuksen mukaiset maksut ensimmäisen kerran vuonna 1985.

Laki

leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain 10 §:n *Otetta ja Väestörekisteristä annettavaa todistusta, otetta tai jäljennöstä* koskevat nimikkeet sekä 12 §:n 1 momentin 44 ja 45 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n *Otetta ja Väestörekisteristä annettavaa todistusta, otetta tai jäljennöstä* koskevat nimikkeet 19 päivänä joulukuuta

1980 annetussa laissa (851/80), 12 §:n 1 momentin 44 kohta 26 päivänä maaliskuuta 1971 annetussa laissa (235/71) ja 12 §:n 1 momentin 45 kohta 10 päivänä tammikuuta 1975 annetussa laissa (14/75).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri J. Koikkalainen